

Κάτοικοι: 772.072 (**απογραφή 2011:** περιφερειακή ενότητα Κεντρικού τομέα Αθηνών {οκτώ δήμοι}: 1.018.440, περιφερειακή ενότητα Βορείου τομέα Αθηνών {δώδεκα δήμοι}: 592.400, περιφερειακή ενότητα Δυτικού τομέα Αθηνών {επτά δήμοι}: 487.730, περιφερειακή ενότητα Νοτίου τομέα Αθηνών {οκτώ δήμοι}: 526.520)

Η σύγχρονη Αθήνα αναπτύχθηκε κυρίως με κέντρα τις δύο πλατείες, Ομονοίας και Συντάγματος. Αυτές ορίζουν και το κέντρο της πόλης. Η Ομόνοια και το Σύνταγμα ενώνονται μέσω της οδού Σταδίου, η οποία συναντά προηγουμένως την πλατεία Κλαυθμώνος. Τη βάφτισε έτσι σε ένα χρονογράφημά του ο Δημήτρης Καμπούρογλου στα 1878, καθώς μπροστά στο εκεί (κατεδαφισμένο σήμερα) υπουργείο των Οικονομικών συγκεντρώθηκαν οι απολυθέντες δημόσιοι υπάλληλοι κλαίγοντας για την απόλυσή τους από την εκάστοτε κυβέρνηση που ήθελε να προσλάβει άλλους, οι οποίοι προέρχονταν από τη δική της εκλογική πελατεία. Λίγο πιο πέρα βρίσκεται η **Παλαιά Βουλή**, όπου σήμερα στεγάζεται το Ιστορικό Μουσείο. Είναι έργο του Γάλλου αρχιτέκτονα Φ. Μπουλανσέ. Το ανατολικό άκρο της οδού Σταδίου βρίσκεται στην Πλατεία Συντάγματος, όπου το 1844 συγκεντρώθηκε ο λαός της Αθήνας, με επικεφαλής τον Δ. Καλλέργη και τον Ι. Μακρυγιάννη, για να ζητήσει από τον βασιλιά Όθωνα να υπογράψει το Σύνταγμα. Το Μέγαρο που βρίσκεται στα ανατολικά της πλατείας και που σήμερα φιλοξενεί τη

Βουλή των Ελλήνων

, ήταν τότε τα Ανάκτορα.

Μπροστά από το κτίριο της Βουλής βρίσκεται το Μνημείο του **Άγνωστου Στρατιώτη**. Η αρχιτεκτονική σύνθεση του χώρου ανήκει στον αρχιτέκτονα Εμμανουήλ Λαζαρίδη. Αποβλέπει στην υπογράμμιση της ιερότητας του χώρου. Το ένθετο ανάγλυφο παριστά θνήσκοντα οπλίτη και είναι έργο των Φωκίωνος Ρόη και Κ. Δημητριάδη που φιλοτέχνησε και τις εντοιχισμένες χάλκινες ασπίδες, όπου αναγράφονται τα πεδία των μαχών.

Στην περίπου παράλληλη με την οδό Σταδίου, λεωφόρο Πανεπιστημίου, υπάρχουν τα περισσότερα μνημειακού χαρακτήρα κτίρια:

Η **Ακαδημία**. Νεοκλασικό μαρμάρινο κτίριο εμπνευσμένο από τον ιωνικό αρχιτεκτονικό ρυθμό. Τα σχέδια έκανε ο Αυστριακός Θεόφιλος Χάνσεν και την εκτέλεσή τους ανέλαβε ο Ερνέστο Τσίλερ. Η κατασκευή του κτιρίου άρχισε το 1859. Ολοκληρώθηκε το 1885 με δωρεά του Σίμωνος Σίνα. Τα αγάλματα του Απόλλωνα και της Αθηνάς, του Σωκράτη και του Πλάτωνα είναι έργα του Λεωνίδα Δρόσου. Στην αίθουσα συνεδριάσεων τις τοιχογραφίες έχει ζωγραφίσει ο Χριστόφορος Γκρίνπεντερλ.

Το **Πανεπιστήμιο**. Τα σχέδια είναι του Χριστιανού Χάνσεν. Η κατασκευή του άρχισε το 1839 και η αποπεράτωσή του κατορθώθηκε το 1884 με χρήματα από εράνους στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Η ζωφόρος των στοών ζωγραφίστηκε από τον Πολωνό Λεμπιέτσκι. Το άγαλμα του Ρήγα είναι έργο του Ιωάνη Κόσου. Του Γρηγορίου Ε' φιλοτεχνήθηκε από τον Γεώργιο Φυτάλη. Του Κοραή από τον Γεώργιο Βρούτο, του Καποδίστρια από τον Γεώργιο Μπονάνο.

Η **Βιβλιοθήκη**. Το σχέδια έκανε ο Θεόφιλος Χάνσεν και τα εκτέλεσε ο Ερνέστο Τσίλερ. Πρόκειται για κτίριο δωρικού ρυθμού, εκτός από τη διπλή σκάλα της εισόδου. Η πρωτοβουλία της ανέγερσης ανήκε στον Χαρίλαο Τρικούπη και τη δαπάνη ανέλαβε ο ευεργέτης Παναγής Βαλιάνος.

Το **Αρσάκειο**. Σήμερα στεγάζει το Συμβούλιο της Επικρατείας. Την οικοδόμησή του άρχισε η Φιλεκπαιδευτική Εταιρεία το 1846 σε σχέδια του περίφημου αρχιτέκτονα Λύσανδρου Καυτατζόγλου. Συνεχίστηκε με δωρεά του ευεργέτη Απόστολου Αρσάκη. Το επί της οδού Σταδίου τμήμα του κτιρίου άρχισε το 1901 σε σχέδια του αρχιτέκτονα Ν. Δημάδη.

Το **Ιλίου Μέλαθρον**. Το έκτισε ο αρχαιολάτρης Ερρίκος Σλίμαν το 1876 για κατοικία του. Το αρχιτεκτονικό σχέδιο ανήκει στον Ε. Τσίλερ που ακολούθησε το ρυθμό της ιταλικής αναγέννησης. Υπήρξε το πλουσιότερο ιδιωτικό κτίριο της Αθήνας. Η εσωτερική του διακόσμηση έγινε από τον Σέρβο ζωγράφο Σούμπιτς, ενώ τα δάπεδα κοσμούνται από μωσαϊκά με παραστάσεις από τα ευρήματα των Μυκηνών και της Τροίας. Από το 1928 μέχρι το 1981 στεγάστηκε εκεί ο Άρειος Πάγος.

Το **Προεδρικό Μέγαρο** (Νέα Ανάκτορα) βρίσκεται στην οδό Ηρώδου Αττικού. Πρόκειται για έργο του Ε. Τσίλερ σε συνδυασμό ιωνικού και κορινθιακού ρυθμού. Κτίστηκε μεταξύ 1891 και 1897. Όσο για τα Παλαιά Ανάκτορα, όπου σήμερα η Βουλή, είναι κτίριο αυστηρά νεοκλασικού ρυθμού με δωρικές κιονοστοιχίες. Την εξωτερική όψη διαμόρφωσε ο Φρίντριχ φον Γκέρτνερ και τις εσωτερικές διακοσμήσεις φιλοτέχνησε ο ζωγράφος Πήτερ φον Ες.

Το **Εθνικό Θέατρο** της οδού Αγίου Κωνσταντίνου είναι κι αυτό έργο του Ε. Τσίλερ, ο οποίος έλαβε για πρότυπο το θέατρο της Κοπεγχάγης. Ο ρυθμός του είναι εμπνευσμένος από την Αναγέννηση. Η οικοδόμηση άρχισε το 1895 και τελείωσε το 1901 με δωρεές του Στέφανου Ράλλη και των ομογενών Καργιαλένιου και Ευγενίδη.

Το **Ζάππειο** είναι δωρεά του ευεργέτη Ευάγγελου Ζάππα, ο οποίος πρόσφερε χρήματα για την οικοδόμηση ενός κτιρίου εκθέσεων. Τα σχέδια για το νεοκλασικό μέγαρο εκπόνησαν οι Φρ. Μπουλανσέ και Θ. Χάνσεν.

Γύρω ή κοντά σ' αυτά τα κτίρια βρίσκονται υπουργεία, δημόσιες υπηρεσίες, οργανισμοί κοινής ωφέλειας και οι πλατείες Κάνιγγος, Δημαρχείου, Βάθης, Αγίων Θεοδώρων και Κολωνακίου.

Μια ιδιόμορφη πλατεία της Αθήνας είναι το **Μοναστηράκι**, κάτω από τη βόρεια πλευρά της Ακρόπολης. Παραμένει σχεδόν αμετάβλητη εδώ και πολλά χρόνια. Διατηρεί το έντονο τοπικό χρώμα και συγκεντρώνει το ενδιαφέρον των ξένων επισκεπτών. Εκεί βρίσκονται μια βυζαντινή εκκλησία του ΙΑ' αιώνα (η Κοίμηση της Θεοτόκου), ένα μουσουλμανικό ιεροδιδασκαλείο του ΙΖ' αιώνα (ο Μεντρεσές που σήμερα είναι μουσείο λαϊκής τέχνης), ένα τμήμα των ρωμαϊκών τειχών της πόλης και ένα πλήθος παλαιοπωλείων που συνθέτουν ιδιότυπη εικόνα.

Το τρίγωνο που σχηματίζουν οι πλατείες Ομονοίας, Συντάγματος και Μοναστηρακίου αποτελεί το εμπορικό κέντρο της Αθήνας. Όμως η νεότερη πόλη ακολούθησε στη μεταπολεμική της ανάπτυξη τον άξονα Πατήσια, Σύνταγμα, Αμπελόκηποι, όπου εκδηλώθηκε ιδιαίτερα η νέα οικοδομική δραστηριότητα.

Άλλες αρτηρίες που αποτέλεσαν κέντρα ανάπτυξης είναι οι λεωφόροι Συγγρού, Αλεξάνδρας, Αμαλίας, Βασιλέως Κωνσταντίνου και Κηφισίας.

Η αεροπορική σύνδεση της Αθήνας με το εσωτερικό και το εξωτερικό γίνεται μέσω του υπερσύγχρονου αεροδρομίου «Ελευθέριος Βενιζέλος» που βρίσκεται στα Σπάτα των Μεσογείων.

Οι δύο κυριότεροι σταθμοί υπεραστικών λεωφορείων βρίσκονται στη λεωφόρο Κηφισού και στην οδό Λιοσίων.

Με τρένο καθημερινή είναι η σύνδεση με όλη τη χώρα από τους σιδηροδρομικούς σταθμούς Λαρίσης και Πελοποννήσου. Ο νέος μητροπολιτικός σιδηρόδρομος (μετρό) επεκτείνεται συνεχώς. Το δίκτυο συμπληρώνεται με την παλιά γραμμή του Ηλεκτρικού Σιδηροδρόμου από τον Πειραιά μέχρι την Κηφισιά.

Τα μνημεία της Ακρόπολης είναι χτισμένα στον βραχώδη λόφο, ύψους 156 μέτρων από τη θάλασσα και περίπου 70 μέτρων πάνω από τη σημερινή πόλη. Εκεί, οι αιώνες υποκλίνονται μπροστά στον Παρθενώνα, τον περίφημο ναό της Αθηνάς, ένα από τα θαύματα του αρχαίου κόσμου που άρχισε να οικοδομείται το 447 π.Χ.

Στις κάθε λογής περιπέτειες της Αττικής και των μνημείων της καθρεφτίζεται η ιστορία ολόκληρου του ελληνισμού. Πάνω στα ερείπια που άφησαν πίσω τους οι Πέρσες χτίστηκε ο κλασικός πολιτισμός. Ο Κικέρων μπορεί να διακήρυξε ότι οι Έλληνες με το πνεύμα τους κατέκτησαν τη Ρώμη, αλλά ο Σύλλας ήταν εκείνος που λεηλάτησε την Αθήνα το 86 π.Χ. Ακολούθησαν οι καταστροφές από τους βάρβαρους Ερούλους και από τους Γότθους του Αλάριχου.

Το 529 (μ.Χ.) ο Παρθενώνας μετατράπηκε σε χριστιανικό ναό. Πέντε αιώνες αργότερα τον επισκέφθηκε ο Βασίλειος Β' ο Βουλγαροκτόνος που απηύθυνε δεήσεις και ευχαριστίες στην Παναγία για την αντιμετώπιση των Βουλγάρων. Οι Τούρκοι τον έκαναν τζαμί. Πολιορκώντας τους κλεισμένους στην Ακρόπολη Οθωμανούς, οι Ενετοί του Μοροζίνι κανονιοβόλησαν τον Ιερό Βράχο προκαλώντας ανεπανόρθωτες ζημιές. Ο λόρδος Έλγιν, ο κορυφαίος των αρχαιοκαπήλων, το 1802 άρπαξε τα σπουδαία γλυπτά και τα μετέφερε στο Λονδίνο.

Στα χρόνια της Επανάστασης του 1821, στην Ακρόπολη και στους γύρω χώρους δόθηκαν μάχες με τους Τούρκους για την απελευθέρωση της πόλης. Ο ίδιος ο Γεώργιος Καραϊσκάκης άφησε την τελευταία του πνοή στον Ανάτο, λίγο πιο έξω από την Αθήνα.

Με τη δημιουργία του ελληνικού κράτους ένα από τα πρώτα μελήματα ήταν η αναστήλωση των μνημείων. Το 1833 - 34 αναστηλώθηκε ο ναός της Απτέρου Νίκης. Το 1846 έγινε η ανασκαφή και η αποκάλυψη του Ωδείου Ηρώδου του Αττικού. Το 1895 αναμαρμαρώθηκε το στάδιο για τη διεξαγωγή των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Το 1900 αναστηλώθηκε το Ερεχθείο, λίγο αργότερα τα Προπύλαια και μετά η βόρεια κιονοστοιχία του Παρθενώνα. Συστηματικές και επίμονες, οι προσπάθειες συνεχίζονται.

Τηλέφωνα: Αστυνομία 210.95.15.111 – 9. Άμεση Δράση 210.77.05.711. Τροχαία 210.52.30.111 – 5. Τουριστική Αστυνομία 210.32.35.307. Δήμος 210.52.42 111-5. Κέντρο Α' Βοηθειών 166.

Η ιστορία της Αθήνας

Το οροπέδιο των αρίστων:

Αν μπορούσαμε να φανταστούμε το λεκανοπέδιο της Αθήνας χωρίς τη λεκάνη, θα παίρναμε μια ιδέα για το πώς περιγράφεται η περιοχή στα πανάρχαια κείμενα των Αιγυπτίων που έφτασαν ως εμάς μέσω των διαλόγων του Πλάτωνα: Παραγεμισμένα με χώμα τα κενά ανάμεσα στους λόφους σχημάτιζαν ένα τεράστιο οροπέδιο.

Πάνω του ζούσαν οι τάξεις των ιερέων και των πολεμιστών: 20.000 πολεμιστές, άνδρες και γυναίκες, με δόρατα και ασπίδες. Είχαν τα σπίτια τους στα βόρεια της έκτασης, πλάι σε εγκαταστάσεις για συσσίτια. Και τα γυμναστήρια στα νότια, πλάι σε άλλες εγκαταστάσεις για συσσίτια. Στο κέντρο υπήρχε μια αστείρευτη βρύση, ενώ ένας λιτός μαντρότοιχος περιέκλειε τα ιερά της Αθηνάς και του Ηφαίστου, που προστάτευαν την πόλη. Στο κείμενο του Πλάτωνα, το πολίτευμα χαρακτηρίζεται άριστο, καθώς κάθε τάξη ζούσε χωριστά. Χωριστά οι βοσκοί, χωριστά οι γεωργοί, χωριστά οι κυνηγοί, οι τεχνίτες, οι ιερείς, οι πολεμιστές. Πληροφορίες για τη μορφή της διοίκησης δεν υπάρχουν. Μόνο για τους πολεμιστές αναφέρεται ότι ήταν οι φύλακες των συμπολιτών τους και αρχηγοί των άλλων Ελλήνων.

Σ' αυτή την περιεργη πόλη, όπου αργότερα αναπτύχθηκε η Αθήνα, το πιο μεγάλο αγαθό ήταν η μόρφωση, ενώ σε μεγάλη υπόληψη βρίσκονταν η μαντική, η ιατρική και η διατήρηση της υγείας. Η ευνομία και η ευτυχία πλημμύριζαν τη ζωή των κατοίκων, που θεωρούνταν γέννημα θρέμμα των θεών.

Κάποια στιγμή, αλαζόνες Άτλαντες εισέβαλαν στη Μεσόγειο με σκοπό να κατακτήσουν όλους τους λαούς. Καθώς ο τρόμος κυριάρχησε παντού, η μια περιοχή μετά την άλλη εγκατέλειπαν τον αγώνα αφήνοντας μόνους τους κατοίκους της μελλοντικής Αθήνας να τα βγάλουν πέρα με τον εχθρό. Λίγο ακόμη και η χώρα θα καταστρεφόταν. Όμως, οι πολεμιστές της περιοχής όπου αργότερα κτίστηκε η Αθήνα, όχι μόνον άντεξαν στην επίθεση των Ατλάντων αλλά κατάφεραν και να τους νικήσουν. Με μια αντεπίθεση διαρκείας, τους πήραν στο κυνήγι, ελευθερώνοντας κι όλες τις άλλες περιοχές. Είχαν τόση μεγαλοψυχία, ώστε, όταν ο κίνδυνος απομακρύνθηκε οριστικά, δε ζήτησαν ανταλλάγματα για την προσφορά τους στους άλλους λαούς. Από τότε, λένε τα αρχαία κείμενα, οι Αιγύπτιοι αγαπούν τους Αθηναίους και τους θεωρούν αδέρφια τους.

Όμως, λίγο καιρό αργότερα, ζωντάνεψαν όλα τα στοιχεία της φύσης. Σεισμοί και κατακλυσμοί έπληξαν τη γη. Η Ατλαντίδα καταποντίστηκε, ενώ την ίδια εποχή στην Αττική, τα χώματα έλιωσαν από τον νυχτερινό κατακλυσμό και τον σεισμό που συνέβη πολύ πριν από τη σύγχρονη του Δευκαλίωνα καταστροφή. Κι έτσι, όπως τα χώματα παρασύρθηκαν στη θάλασσα, έμειναν στην Αττική μόνον οι γυμνοί βράχοι: Οι εκτός του Λυκαβηττού λόφοι που και σήμερα σχηματίζουν το λεκανοπέδιο. Τότε ήταν που στέρεψε και η βρύση στη μέση του οροπεδίου.

Κουβαλώ ντας τον Λυκαβηττό:

Κάποια στιγμή, η θεά Αθηνά πήγε στον ετεροθαλή αδελφό της Ήφαιστο και του ζήτησε να της φτιάξει μια πανοπλία. Ο κουτσός θεός θαμπώθηκε από την ομορφιά της και την πήρε στο κυνήγι, προσπαθώντας να τη βιάσει. Η Αθηνά μπόρεσε να τον αποκρούσει. Όμως, μέσα στην πάλη τους, ο Ήφαιστος δεν κατάφερε να συγκρατηθεί. Από το σπέρμα του, που έπεσε στη γη, γεννήθηκε ο Εριχθόνιος. Ήταν το κατοπινό φίδι του ναού της Αθηνάς ή του Ερεχθείου στην Ακρόπολη.

Η Αθηνά ανέλαβε να μεγαλώσει το μωρό, χωρίς ποτέ να το δείχνει σε κανέναν. Όταν, κάποια μέρα, θέλησε να στηρίξει την Ακρόπολη της Αθήνας που κινδύνευε να γείρει, άφησε το μωρό σ' ένα κλειστό καλάθι να το φυλάξουν οι κόρες του Κέκροπα και πήγε στην Παλλήνη να φέρει ένα βράχο. Επιστρέφοντας, μια κουρούνα της πρόφτασε ότι οι νεαρές

άνοιξαν το καλάθι, απ' όπου βγήκε το φίδι και τις δάγκωσε. Η Αθηνά ταραχτήκε κι ο βράχος έπεσε από τα χέρια της Έτσι, λένε, δημιουργήθηκε ο Λυκαβηττός. Τιμώρησε και τη μαρτυριάρα κουρούνα και τις γεμάτες περιέργεια κόρες. Κι όταν το φίδι ο Εριχθόνιος μεγάλωσε, δημιούργησε τα Παναθήναια και άλλες τελετές και εφεύρε την κοπή νομισμάτων.

Στην αχλύ του μύθου, όταν ακόμα όλα ήταν συγκεχυμένα, ο Ερεχθέας, ο Εριχθόνιος κι ο Κέκροπας δε φαίνεται να ήταν τίποτε άλλο από παραλλαγές του ίδιου προσώπου, του πρώτου που γεννήθηκε από τη γη της Αττικής. Ένα ον, που σερνόταν στο έδαφος, καθώς αντί για πόδια είχε φίδια ή ήταν φίδι το ίδιο. Περιγράφονταν ως εξής:

Ερεχθέας: Ταυτίζεται με τον Εριχθόνιο. Βρέθηκε τυλιγμένος από ένα φίδι. Όταν μεγάλωσε, εγκαινίασε τη λατρεία της Αθηνάς στην Αθήνα, ίδρυσε το Ερέχθειο στον ιερό βράχο της Ακρόπολης και καθιέρωσε τα Παναθήναια (τα οποία φέρονταν να έχουν εμπνευστή και τον Θησέα).

Εριχθόνιος: Φίδι του ναού της Αθηνάς ή του Ερεχθείου στην Ακρόπολη της Αθήνας, γιος του Ηφαίστου και της Γης. Ταυτίζεται με τον Ερεχθέα και παριστάνεται πάντα να στέκει διπλωμένος πλάι στην ασπίδα της Αθηνάς. Ιερό ζώο της πόλης και της θεάς, όπως και η κουκουβάγια.

Κέκροπας: Γιος της Γης, αυτόχθονας της Αττικής, ιδρυτής της Αθήνας. γενάρχης των Αθηναίων, οι οποίοι τον τιμούσαν και τον λάτρευαν. Αντί για πόδια, είχε στα κάτω άκρα δυο φίδια.

Ο Κέκροπας ήταν ο γενάρχης των Αθηναίων. Ο Εριχθόνιος γενάρχης των βασιλιάδων τους, παντρεύτηκε τη Νηρηίδα Πασιθέα κι απέκτησε γιο τον Πανδίονα, που φέρεται να βασιλεύσε στην Αθήνα ανάμεσα στα 1463 και τα 1423 π.Χ. αλλά και γύρω στα 1300 π.Χ. Κι επειδή κάτι τέτοιο ήταν μάλλον αδύνατο να συμβαίνει, κάποιιοι είπαν πως υπήρχαν δύο Πανδίωνες: Ο πρώτος ήταν πατέρας ή γιος του Ερεχθέα, ενώ ο δεύτερος, γιος του Κέκροπα. Έτσι, έκλεισε η ψαλίδα.

Η κατοίκηση της Αττικής:

Υπάρχει όμως και η εκδοχή που επιμένει ότι ο σοφός Κέκροπας έφτασε στην Αθήνα, από την Αίγυπτο. Ζούσε στην πόλη Σάιδα αλλά εκδιώχτηκε, θύμα εκεί εμφυλίου πολέμου. Στην Αττική, παντρεύτηκε την κόρη ενός τοπικού φύλαρχου, ένωσε τους σκόρπιους κατοίκους σε δώδεκα οικισμούς, τους έμαθε να καλλιεργούν την ελιά και να παράγουν το λάδι κι έγινε βασιλιάς τους θεσπίζοντας νόμους, την εφαρμογή των οποίων ανέθεσε να επιβλέπει ένα δικαστήριο, ο Άρειος Πάγος. Έκτισε κι ένα τείχος πάνω σε ένα λόφο που ονομάστηκε Κεκροπία κι αργότερα έγινε γνωστός ως Ιερός Βράχος της Ακρόπολης. Από τον λόφο με το τείχος, όλη η περιοχή ονομάστηκε Κεκροπία. Εκείνο τον καιρό είναι που ξέσπασε η διαμάχη ανάμεσα στην Αθηνά και τον Ποσειδώνα, για την πόλη.

Διάδοχος του Κέκροπα ήταν ο Κραναός, που έγινε βασιλιάς την εποχή του κατακλισμού, όταν ο Δίας αφάνισε την ανθρωπότητα, τότε που μόνο ο Δευκαλίων γλίτωσε και γυναίκα του Πύρρα. Αν και οι κατοπινοί έλεγαν ότι ο τόπος πλημμύρισε, επειδή με τον τρόπο αυτόν ο Ποσειδώνας εκδήλωσε την οργή του που έχασε την περιοχή.

Ο Κραναός είχε τρεις κόρες, από τις οποίες η μία ονομαζόταν Αθίς. Από αυτήν, η ευρύτερη περιοχή ονομάστηκε Αθίς και Αττική, ενώ αργότερα Αθίδες αποκαλούσαν τιμητικά τις Αθηναίες κόρες.

Ο Κραναός εκθρονίστηκε από τον γαμπρό του, Αμφικτύωνα, γιο του Δευκαλίωνα και της Πύρρας. Χάρηκε τον θρόνο δέκα χρόνια και με τη σειρά του εκδιώχτηκε από τον Εριχθόνιο ή Ερεχθέα. Αυτός είχε μια κόρη, την Κρέουσα, που παντρεύτηκε με τον Ξούθο, γιο του Έλληνα.

Κάποια μέρα, η όμορφη Κρέουσα, μάζευε λουλούδια στις πλαγιές της Ακρόπολης. Την είδε ο θεός Απόλλωνας και την πήρε. Η μια εκδοχή λέει πως όταν η Κρέουσα γέννησε, έκρυψε το μωρό της σε μια σπηλιά. Ο Ερμής άκουσε τα κλάματά του, το περιμάζεψε και το πήγε στον Απόλλωνα που το μεγάλωσε και το ονόμασε Ίωνα. Η άλλη εκδοχή αναφέρει ότι το μωρό ανατράφηκε κανονικά ως γιος του Ξούθου. Όπως και να έχει το ζήτημα, οι Ίωνες ήταν κατευθείαν απόγονοι του Έλληνα και είχαν πρόγονό τους τον θεό Απόλλωνα. Ποιοι ήταν αυτοί;

Κάποιες ομάδες από τους μετανάστες που εμφανίστηκαν στον Ελλαδικό χώρο γύρω στα 1900 π.Χ. λάτρευαν τους ποταμούς και τους προσωποποιούσαν στη μορφή ενός δαίμονα, με τον οποίο ταυτίζονταν και οι ίδιοι: Ονόμαζαν τους ποταμούς «ίωνες», τον δαίμονα Ίωνα και τους εαυτούς τους Ίωνες. Κι ένα ποτάμι στη Βορειοδυτική Θεσσαλία λεγόταν Ίων. Και Ίων ονομάστηκε αργότερα αυτός που σήμερα είναι γνωστός ως Αλφειός (στην Ολυμπία) με δίπλα του ένα «Ίωναιον άλσος» αφιερωμένο στον ήρωα Ίωνα που λουζόταν στον Αλφειό κι ήταν σύντροφος των Ιωνίδων νυμφών, θεραπευτικών πνευμάτων μιας εκεί πηγής. Και ο μυθικός Ίων, ο γενάρχης των Ιώνων, πριν να γίνει γιος του Ξούθου, αδερφός του Αχαιού κι εγγονός του Δευκαλίωνα, ήταν ποταμίσιος δαίμονας. Ήταν θαμμένος στην Αττική, στον δήμο που ονομαζόταν Ποταμός. Και στην Τροιζήνα, από τα βάθη των αιώνων, λατρευόταν η Απατουρία Αθηνά, ενώ η γιορτή «απατουρία» ήταν μια καθαρά ιωνική υπόθεση: Ήταν η εγγραφή των νεογέννητων της χρονιάς στα «ληξιαρχεία» των φατριών.

Η πάλη για την ονομασία:

Ο θρύλος για τον ανταγωνισμό ανάμεσα στην Αθηνά και στον Ποσειδώνα, σχετικά με το ποιος από τους δυο θα κατέχει την Αθήνα, απηχεί, λένε, την αντιπαλότητα ανάμεσα στον αρχαίο λαό των Πελασγών και τον νεοφερμένο των Αχαιών. Ο Ποσειδώνας έφτασε πρώτος, χτύπησε με την τριαινά του τον ιερό βράχο κι έκανε να ξεπηδήσει μια πηγή με αλμυρό νερό. Όταν, μετά από καιρό, ήρθε η Αθηνά, έκανε να βλαστήσει μια ελιά. Το δικαστήριο των θεών έκρινε ότι το δώρο της θεάς ήταν πιο χρήσιμο κι έτσι η πόλη της αφιερώθηκε. Μ' αυτό, λένε, συμβολίζεται η επικράτηση των Αχαιών επί των παλαιότερων κατοίκων της Αττικής: Ο Ποσειδώνας ήταν θεός των πρώτων οικιστών, η Αθηνά των νεοφερμένων.

Όσο κι αν η Αθηνά νίκησε τον Ποσειδώνα στη διαμάχη της για την Αθήνα, όσο κι αν η πόλη αλλά και οι κάτοικοι και οι πρώτοι της βασιλιάδες συνδέονται με τη θεά της σοφίας και τα σύμβολά της (Εριχθόνιος κ.λπ.), ο θεός της θάλασσας είναι πανταχού παρών στις εξελίξεις. Η πάλη ανάμεσα στο νέο και στο παλιό, αν ποτέ υπήρξε, δεν ήταν σύντομη. Κράτησε αιώνες και πέρασε από πολλές φάσεις.

Είτε ένας ήταν ο Πανδίωνας είτε δύο, στις μέρες του συνέβησαν γεγονότα θαυμαστά.

Πρώτα, ήρθαν στην Αττική ο Διόνυσος και η Δήμητρα για να διδάξουν στους κατοίκους τα μυστικά της γεωργίας. Μετά, κάποιος Μητίονας (γιος κι αυτός του Εριχθόνιου και της Πασιθέας και παππούς ή πατέρας του Δαίδαλου) τον εκθρόνισε κι ο Πανδίωνας βρέθηκε στα Μέγαρα όπου παντρεύτηκε την κόρη του εκεί βασιλιά. Από τον γάμο τους γεννήθηκαν τέσσερα αγόρια: Ο Αιγέας, ο Πάλλαντας, ο Νίσος και ο Λύκος. Όταν τα αγόρια μεγάλωσαν, έδιωξαν τον σφετεριστή του θρόνου και με κλήρο μοίρασαν την Αττική στα τέσσερα: Στον Αιγέα έλαχε η Αθήνα. Στον Νίσο η περιοχή από τον Ισθμό ως και τα Μέγαρα. Στον Λύκο η ορεινή περιοχή ανάμεσα στην Πάρνηθα και τη Βραυρώνα και τέσσερις πόλεις από τον Μαραθώνα ως την Οινόη. Ο Πάλλαντας πήρε τα υπόλοιπα.

Αργότερα, ο Νίσος έκτισε μια πόλη στην παραλία των Μεγάρων, εγκαταστάθηκε εκεί και χάρισε την υπόλοιπη γη του στον Αιγέα. Ο βασιλιάς της Αθήνας έδιωξε και τον Λύκο από τη Βόρεια Αττική και την προσάρτησε κι αυτήν στα εδάφη του. Ο Λύκος έφυγε στη Μικρά Ασία κι εγκαταστάθηκε στην περιοχή που ονομάστηκε Λυκία. Αιγέας και Πάλλαντας έμειναν στην Αττική να υποβλέπουν ο ένας τον άλλον. Ο Πάλλαντας απέκτησε πενήντα γιους (τους Παλλαντίδες), ενώ ο Αιγέας κανέναν. Θα αποκτούσε τον Θησέα, ήρωα εφάμιλλο του Ηρακλή.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 7.3.2010)